

V. . Lenin

Parti Örgütü ve Parti Edebiyatı

13 Kasım 1905 tarihinde
Noveya Zhizn, Sayı: 12'de yayınlandı.
Bütün Eserler, Cilt: 10, s. 44-49

Marks-Engels-Lenin: *Sanat ve Edebiyat Üzerine*, s: 234-241,
Ocak 1990, I. baskı, Ekim Yayınları.
Çeviren: Aziz Çalı lar

Ekim Yayınları

Rusya'da Sosyal-Demokrat çalışma için Ekim Devrimi'nden[2*] sonra ortaya çıkan yeni koşullar parti edebiyatı sorununu gündeme getirmiştir. Yasal basınla yasadışı basın arasındaki ayrım; feodal, otokratik Rusya döneminden kalan bu hazin miras, artık ortadan kalkmaya başlamıştır. Ancak henüz yitip gitmiş değildir, buna daha çok zaman var. Başbakanımızın ikiyüzlü hükümeti hâlâ öylesin azgın delilik halinde ki, Izvestia Soveta Rabochikh Deputatov,[3*] "yasadışı" basılıyor; ne var ki, hükümetin engelleyecek gücü olmadığı bir şeyi "yasaklamak" için başvurduğu budalaca girişimler, hükümeti rezil etmekten, daha çok manevi darbeler almasına yolaçmaktan başka sonuç vermiyor.

Yasal basınla yasadışı basın arasında bir ayrılık sürdüğü sıralarda, partili basın ile partili olmayan basın sorunu, çok basit ve çok yanlış, saçma bir biçimde çözülmüştü. Bütün yasadışı basın, örgütlerce yayınlanmakta ve şu ya da bu partili gruba bağlı gruplarca yürütülmekteydi. Bütün yasal basın partili olmayan basındı (çünkü partiler yasaklanmıştı) ama, şu ya da bu parti çevresinde "yoğunlaşmalar" vardı. Doğal olmayan yakınlıklar, garip "dostluklar", sahte dayanışmalar kaçınılmazdı. Parti görüşlerini dile getirmeye çalışan kimselerin zoraki sakınganlıkları ile bu düzeyde görüşlere henüz ulaşmamış kimselerin fikir zayıflıkları ya da fikir korkaklıkları birbirine karışmıştı.

Ezopça bir dilin, edebi tutsaklığın, kölece nutukların ve ideolojik kulluğun sürdüğü, lanet olası bir dönem! Rusya'da taze ve canlı ne varsa hepsini kurutan bu pis havaya proleterya bir son verdi. Ama Rusya'ya bugüne kadar ancak yarı özgürlüğünü kazandırabilirdi proleterya.

Devrim henüz sona ermedi. Çarlık yönetirni devrimi yenecek güçte değil, ama devrim de çarlığı yenecek güçte değil daha. Kaldı ki, apaçık, düpedüz, dosdoğru ve tutarlı bir parti ruhu ile gizli, üstü örtülü, "diplomatik" ve sahte bir "yasallığın" her yerde ve herşeyde doğal olmayan bir birleşim içinde yer aldığı bir dönemde yaşıyoruz. Bu doğal olmayan birleşim bizim gazetede bile kendini gösteriyor; Bay Guçkov ılımlı liberal burjuva gazetelerin yayınlanmasını yasaklayan Sosyal-Demokrat zorbalıkla istediği kadar alay etsin, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin Merkez Organı Proletary'ye [4*] polisçe yönetilen, otokratik Rusya'nın kapılarının kapalı olduğu da bir gerçek.

Ne olursa olsun, yarı yolda ilerleyen devrim, işlerin yeni bir doğrultuda düzenlenebilmesi için hepimizin bir an önce çalışmaya koyulmasını zorunlu kılmaktadır. Bugünkü edebiyatın, "yasal" olarak yayınlanana da dahil, onda dokuzu parti edebiyatı olabilir. Parti edebiyatı da olmak zorundadır. Burjuva törelerine; kazanç sağlayan, ticari burjuva basınına, burjuva edebi kariyerizme ve bireyciliğe, "aristokratik anarşizme" ve kâr peşinde koşmaya karşıt yönde, sosyalist proleterya, parti edebiyatı ilkesini öne sürmeli, bu ilkeyi geliştirmeli ve elden geldiğince onu tam ve eksiksiz olarak pratiğe geçirmelidir.

Bu parti edebiyatı ilkesi nedir? Sosyalist proleterya açısından edebiyat, bireyler ya da topluluklar için bir zenginleşme aracı olmamalıdır diyemeyiz sadece; edebiyat proleteryanın genel davasından bağımsız, bireysel bir girişim olamaz kesinlikle. Kahrolsun partisiz yazarlar! Kahrolsun edebiyatın üstün insanları! Edebiyat, proleteryanın genel davasının bir parçası haline gelmeli, bütün proleteryanın politik olarak bilinçli bütün öncüleri tarafından harekete geçirilen o tek ve büyük Sosyal-Demokrat mekanizmanın "küçük bir çarkı ve vidası" olmalıdır.

"Her benzetmede bir kusur vardır" der bir Alrnan atasözü. Benim edebiyatı bir dışlıye, canlı bir hareketi, bir mekanizmaya benzetişim de öyle olabilir. Fikirlerin özgürce çarpışmasını, eleştiri özgürlüğünü, edebi yaratım özgürlüğünü, vs., vs., alçaltıyor, öldürüyor, "bürokratlaştırıyor" diye böyle bir benzetme karşısında çılgığı basacak isterik aydınlar bulunacaktır belki de. Ancak bu gibi çılgıklar, burjuva aydın bireyciliğinin bir ifadesinden başka bir anlama gelmeyecektir. Edebiyatın, mekanik bir ayarlamaya ya da aynı bir düzen içine konmaya, çoğunluğun azınlık üzerinde baskı yaratmasına açık olmadığı, sugötürmez bir gerçektir. Bu alanda kişisel girişkenliğe, bireysel eğilimlere, düşünce ve hayalgücüne, biçim ve içeriğe kesinlikle daha geniş yer verilmesi gerektiği de kuşku götürmez. Bunların hiçbirisi yadsınamaz; ama bütün bunlar, proleterya partisi davasının edebi cephesinin, öbür cepheleriyle mekanik bir biçimde bir tutulamayacağını

gösterir sadece. Ancak bu da, burjuvaziye ve burjuva demokrasisine yabancı ve garip gelen, edebiyatın mutlaka, ister istemez Sosyal-Demokrat Parti çalışmasının bir ögesi olması gerektiğini, bu çalışmanın bütün öbür öğelerine ayrılmaz bir biçimde bağlı olduğu gerçeğini ortadan kaldırırmaz. Gazeteler, çeşitli parti örgütlerinin organları haline gelmeli ve bu gazetelerin yazarları mutlaka bu örgütlerin üyesi olmalıdırlar. Yayın ve dağıtım merkezleri, kitapçılar ve kitaplıklar, kitabeveleri ile benzer kuruluşlar, bütün bunlar, Parti denetimi altında olmalıdır. Örgütlü sosyalist proleterya, bütün bu çalışmalarını kendi gözetirinde bulundurmalı, baştan sona denetlemeli ve ayrımsız, bütün her yere, yaşayan proleterya davasının hayat dolu akışını götürmeli ve böylece, "yazarın işi yazmak, okuyucunun okumak" diyen o yarı Oblomovcu, yan bezirgan, eski Rus ilkesinin ayaklarını yerden kesmelidir.

Asya'ya özgü sansürün ve Avrupa burjuvazisinin yozlaştırdığı edebi çalışmaların böyle bir anda dönüşüme uğratılabileceğini öne sürmüyoruz pek tabii.. Öçüleri belirli herhangi bir sistemi savunmak, ya da sorunu bir takım buyrultularla çözmeye kalkmak aklımızın ucundan bile geçmez. Kupkuru şemaların uygulanması en az sözkonusu olacak şeydir burda. Tüm partimiz ve Rusya'da siyasal bilinçli Sosyal-Demokrat proleteryanın tümü, bu yeni sorunun farkına varmalı, onu yakından tanımalı ve her yerde çözmeye çalışmalıdır, aslında yapılması gereken şey budur. Feodal sansürün zincirlerinden kurtulan bizler, burjuva bezirgan edebi ilişkilerin tutsağı haline gelmek istemiyoruz, gelmeyeceğiz de. Yalnız polis baskısından değil, ama sermayenin de egemenliğinden, tüccarlıktan, dahası, burjuva-anarşist bireycilikten arınmış, özgür bir basın yaratmak istiyoruz, yaratacağız da.

Bu son sözler okuyucuya aykırı ya da hakaretmiş gibi gelebilir. Özgürlüğün coşkulu savunucusu birkaç aydın "ne!" diye bağıracaklardır belki de. Demek, siz yazı yazmak gibi alabildiğine ince, bireysel bir konuyu ortaklaşa denetim altına almak istiyorsunuz! Bilimin, felsefenin ya da estetiğin sorunlarını oy çoğunluğuyla işçiler çözsün istiyorsunuz! Bütünlükle bireysel olan fikirselle çalışmanın mutlak özgürlüğünü inkar ediyorsunuz demek!

Sakin olun, baylar! En önce, biz burda partili edebiyatı ve onun parti denetimine bağlılığını tartışıyoruz. Herkes hiçbir kısıtlama olmaksızın dilediğince söyleyip yazmakta özgürdür. Ama, (parti dahil) bütün özgür kuruluşlar da, parti düşmanı düşüncelere sahip çıkmak için partiden yararlanan üyeleri kovmakta özgürdür. Söz ve basın özgürlüğü tam olmalıdır. Ancak, örgütlenme özgürlüğü de tam olmalıdır. Ben söz özgürlüğü adına sana haykırma, yalan söyleme ve canın ne istiyorsa onu yazma hakkını tam olarak tanımak zorundayım. Ama sen de örgütlenme özgürlüğü adına bana şu ya da bu görüşlere sahip çıkan kimselerle biraraya gelme ya da ayrılma hakkını vermelisin. Parti, kendi düşmanı görüşlere sahip çıkan kimseleri kendinden arındırmadıkça önce ideolojik, sonra maddi açıdan çözümlü dağılması kaçınılmaz olan özgür bir kuruluştur. Partili görüşlerle parti düşmanı görüşler arasındaki sınırı belirleyebilmek için ortada parti programı, partinin taktik kararları ve tüzüğü, en sonunda da, proleteryanın uluslararası özgür kuruluşlarının, uluslararası Sosyal-Demokrasi'nin tüm deneyleri vardır; proleterya partileri içinde bütünlükle tutarlı, tastamam Marksist, tümüyle doğru olmayan bireysel öge ve eğilimler varolagelmiştir hep, ama buna karşılık, bu partilerin kendi safları içinde hep dönem dönem "temizlikler" de olmuştur. Aynı şey, burjuva "eleştirel özgürlükçüsü" baylar, bizim Partimiz içinde de olacaktır. Bir kitle partisi haline gelmek üzereyiz, açık bir örgüt olmaya doğru hızlı bir değişim geçiriyoruz; (Marksist açıdan) tutarsız birçok kimse, hatta bazı Hıristiyan unsurlar, belki mistik kişiler bile gelip aramıza katılacaktır, kaçınılmaz bir şey bu. Ama, midemiz sağlam ve taş gibi Marksistiz. Tutarsız unsurları kendi içimizde özümleyeceğiz. Parti içinde fikir ve eleştiri özgürlüğü, insanların parti adı verilen özgür kuruluşlarda örgütlenrne özgürlüğünü bize unutturamayacaktır hiçbir zaman.

İkinci olarak da, sayın burjuva bireyciler, mutlak özgürlük üstüne çektiğiniz söylevlerin ikiyüzlülüğünden başka birşey olmadığını söyleyeceğiz sizlere. Para gücü üzerine kurulmuş bir toplumda, bir avuç zengin insan asalak halinde yaşarken emekçi yığınların yoksulluk içinde süründükleri bir toplumda gerçek. fiili hiçbir "özgürlük" olamaz. Siz, Bay Yazar, sizden allı pullu, çerçeve içinde [*] açığa çıkma ve "kutsal" sahne sanatı "üstüne

örtülü" bir kılıf içinde fuhuş isteyen burjuva yayıncıya karşı, burjuva kamuya karşı özgür müsünüz? O mutlak özgürlük denen şey ya bir burjuva palavrasıdır, ya da (bir dünya görüşü olarak anarşizm, tersine çevrilmiş burjuva düşüncesi olduğu için) anarşist bir palavradır. İnsan hem toplum içinde yaşayıp, hem de ondan özgür olamaz. Burjuva yazarın, sanatçının, oyuncunun özgürlüğü, para kesesine, çürümeye, satılık olmaya gizlice (ya da ikiyüzlü biçimde gizlice) bağımlılıktan başka bir şey değildir.

İşte biz sosyalistler, bu ikiyüzlülüğü açığa seriyor, sahte etiketleri söküyoruz; bunu da, sınıfsız bir edebiyat ve sanata varmak için değil (çünkü böyle bir şey sınıf-dışı, sosyalist bir toplumda olabilir ancak), ama, gerçekte burjuvaziye bağlı bu ikiyüzlü özgür edebiyatın karşısına, açıkça proletaryaya bağlı, gerçekten özgür bir edebiyat çıkarmak için yapıyoruz.

Bu edebiyat özgür bir edebiyat olacaktır, çünkü bu edebiyatın saflarına hep yeni güçler katacak olan şey, hırb ya da kariyerizm değil, sosyalizm fikri ve emekçilere duyulan yakınlık olacaktır. Bu edebiyat özgür olacaktır, çünkü bir takım içi geçmiş kadınlara, şişmanlamaktan yakınan, canı sıkkın "üst tabaka"ya değil, ülkenin gözbebeği, gücü ve geleceği olan milyonlarca, yüz milyonlarca emekçiye hizmet edecektir. Bu özgür edebiyat insanoğlunun devirinci düşüncesindeki son sözü sosyalist proletaryanın deneyi ve canlı faaliyetiyle zenginleştirecek, geçmişin deneyi (ilkel, ütöpik biçimlerinden başlayarak gelişen sosyalizmin vardığı son aşama olan bilimsel sosyalizm) ile günümüzün deneyi (işçi yoldaşların bugünkü mücadelesi) arasında sürekli bir karşılıklı etki yaratacaktır.

O halde yoldaşlar, iş başına! Yeni ve güç bir görevle karşı karşıyayız. Ama, Sosyal-Demokrat işçi sınıfı hareketine kopmaz bir biçimde bağlı, geniş, zengin ve renkli bir edebiyatı örgütlemek gibi soylu ve gönendirici bir görev. Bütün Sosyal-Demokrat edebiyat Parti edebiyatı haline gelmelidir. Bütün gazeteler, dergiler, yayınevleri, vs.. çalışmalarına hemen yeniden çekidüzen verneli, Partinin şu yada bu örgütüyle şu ya da bu biçimde bütünleşecek bir şekle doğru gitmelidir. "Sosyal Demokrat" edebiyat ancak o zaman kendi adına gerçekten yaraşır bir hale gelecek, ancak o zaman görevini yerine getirecek ve burjuva toplum çerçevesi içinde bile, burjuvaziye kölelik etmekten kurtularak, gerçekten en ön saflarda yürüyen ve sonuna kadar devrimci olan sınıfın hareketi içinde yer alacaktır.

Noveya Zhizn, Sayı: 12,
13 Kasım 1905
İmza: N. Lenin,
Toplu Yapıtlar, Cilt 10, s. 44-49.

Dipnotlar

[1*] Bu yazı, 1905 Kasımında, sürgünden sonra Lenin St. Petersburg'a geldiği zaman, yasal Bolşevik gazetesi, Novaya Zhizn'in (Yeni Hayat'ın) 12. sayısında yayınlanmıştı.

Novaya Zhizn, 1905'te, St. Petersburg'da Ekim'den Kasım'a kadar günlük olarak çıktı. St. Petersburg'a dönüşünden sonra Lenin, o dönemde RSDİP'nin Merkezi Organı haline gelmiş olan gazetenin yayımcısı oldu. Gazeteye yazarlar arasında V.V. Vorovski, M.S. Olminski ve A.V. Lunaçarski de vardı. Gazeteye mali destek sağlayan Maksim Gorki'nin de gazete üstünde etkinle bulunuyordu.

Novaya Zhizn, yetkili makamlann sürekli baskısıyla karşılaştı. 27 sayısından onbeşine el kondu ve yokedildi. Gazete 27. sayısından sonra kapatıldı. En son 28. sayı yasa-dışı çıktı.

[2*] Burda sözkonusu, halka sivil haklar tanıyan 17 Ekim 1905 Mantfestosu'nu çarın çıkarmasına yol aran 1905 Ekim'indeki genel siyasi grevdir. Bolşevikler kendi gazetelerini yasal yoldan çıkarılmasında bu yerel basın özgürlüğünden yararlandılar. Aralık ayından sonra 1905 silahlı ayaklanması bastırıldı. Otokrasi işçi örgütleri ile yayınlarına karşı saldırıya geçti.

[3*] Izvestia Soveta Rabochikh Deputatov (İşçi Temsilcileri Sovyeti Bülteni): 1905'te

Ekim'den Aralık'a kadar yayınlanmış, St. Petersburg İşçi Temsilcileri Sovyeti organı. On sayı çıkmış, 11. sayı, basılırken polis tarafından toplatılmıştır.

[4*] Proletary (Proleter): Üçüncü Parti Kurultayı'nın kararıyla kurulmuş, RSDİP'nin Merkez Organı, yasa dışı Bolşevik haftalık gazete; 1905 Mayısından Kasımına kadar, Lenin'in yayımcılığı altında, Cenova'da yayınlanmış; 26 sayı çıkmıştır (25. ve 26. sayılar, Lenin Rusyaya döndükten sonra, V.V. Vorovski'nin yayımcılığı altında çıkmıştır). Yazı kurulunun sürekli üyeleri arasında A.V. Lunaçarski ile M.S. Olminski de vardı.

[*] Aslında yanlış yazılmış olması gerekir; yazının bağlamı romanokh'ı (romanları) kastederken, ramkakh (çerçeve) yazılmış.